QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR. JOSEPH MIFSUD
B.A. (LEG. & INT. REL.), B.A. (HONS.), M.A. (EUROPEAN), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Johann J. Fenech)

vs

Paul Grech

Kumpilazzjoni 556/2016

Illum 9 ta' April, 2018

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat **Paul Grech** detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 592782 (A) billi huwa akkuzat talli nhar it-13 ta' Settembru 2014 ghall-habta tal-11.15pm kif ukoll fil-ġranet u x-xhur ta' qabel, fil-kapaċita' tieghu personali u/jew bhala persuna li jiggestixxi l-istabbiliment bl-isem 'Four T's Take Away', sitwat gewwa Triq it Terha, Hal-Ghaxaq, kif ukoll bhala persuna li jħaddem:

1. b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni, jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew fil-professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti, ikkaguna l-mewt ta' Marco Gonzi mill-Fgura u dan ai termini tal-Art. 225 (1) tal-Kodici Kriminali, Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

Akkużat ukoll talli fl-istess data, żminijiet, lok u ċirkostanzi:

2. bħala persuna li jħaddem, naqas milli jħares is-saħħa u s-sigurta' ta' l-impjegati, kif ukoll tal-persuni kollha li jistgħu jiġu affetwati bix-xogħol li jkun qed isir u dan billi naqas milli jieħu l-passi neċessarji kollha sabiex jigi evitat dannu fiżiku, korriment jew mewt fuq il-post tax-xogħol u dan ai termini ta' l-artikoli 6 (1)(2) ta' l-att 27/2000 Kap 424;

3. bħala persuna li jħaddem, u ta' kull persuna li taħdem ghal rasha, naqas li jagħmel, jew li jiżgura li ssir evalwazzjoni xierqa, suffiċenti u sistematika tal-perikli għas-saħħa u s-sigurta' kollha li jistgħu jkunu preżenti fuq il-post tax-xogħol u r-riskji li jirriżultaw li jikkonċernaw l-aspetti kollha tal-attivita' tax-xogħol, liema evalwazzjonijiet għandhom jikkunsidraw ir-riskji għas-saħħa u s-sigurta' tal-ħaddiema u tal-persuni li jaħdmu għal rashom li għalihom ikunu esposti waqt ix-xogħol, inkluz dawk li jżuru l-post tax-xogħol, liema riskji jirriżultaw mix-xogħol imwettaq, jew in konnessjoni miegħu, jew mit-tmexxija tal-impriża u dan ai termini ta' l-artikolu 10(1) ta' l-A.L. 36/03 (S.L. 424.18);

4. bħala persuna li jħaddem ħames ħaddiema jew aktar, naqas milli jżomm fil-pussess tieghu kopja bil-miktub jew li tista' tinkiseb b'mod elettroniku dawn l-evalwazzjonijiet, u li jiżgura li jkunu aġġornati regolarment u dan ai termini ta' l-artikolu 10 (2) ta' A.L. 36/03 (S.L. 424.18);

5. naqas milli jipprovdi u jiżgura li jkun hemm taħt il-kontroll tiegħek fil-ħinijiet kollha sinjali ta' saħħa u/jew ta' sigurta' kif imiss u xierqa, u f'dawk il-każijiet kollha fejn il-periklu ma jistax jiġi evitat jew adegwatament imnaqqas b'teknikalitajiet għall-ħarsien kollettiv jew b'miżuri, metodi jew proċeduri li jintużaw fl-organizzazzjoni tax-xogħol, jew fejn ir-riskji li jirriżultaw minn dawn il-perikoli ma jistgħux jiġu mnaqqsa adegwatament ħlief permezz ta' twaħħil ta' sinjali xierqa u dan ai termini ta' l-artikolu 4 (1) ta' A.L. 45/2002. (S.L. 424.16);

6. bħala persuna li jħaddem, naqas milli jieħu miżuri meħtieġa sabiex jiżgura li l-ħaddiema jkollhom għad-dispożizzjoni tagħhom informazzjoni adegwata u, meta jkun meħtieġ, istruzzjonijiet bil-miktub dwar l-apparat tax-xogħol li jintuża f'xogħolhom, liema nformazzjoni u struzzjonijiet bil-miktub għandhom mill-inqas ikun fihom informazzjoni adegwata dwar is-saħħa u s-sigurtà u jinkludu l-kondizzjonijiet ta' l-użu ta' l-apparat tax-xogħol, sitwazzjonijiet mhux normali prevedibbli, u l-konklużjonijiet li tasal għalihom mill-esperjenza, meta jkun adatt, bl-użu ta' l-apparat tax-xogħol; tgharraf lill-ħaddiema bil-perikli li jiffaċċaw, bl-apparat tax-xogħol li jinsab fl-inħawi jew fuq is-sit tax-xogħol, u b'kull bidla li tista' tolqothom, sakemm dan ikun jolqot l-apparat tax-xogħol li jinġieb fl-inħawi jew fuq is-sit tax-xogħol, fil-viċinanzi tagħhom, ukoll jekk huma ma jużawx dak l-apparat direttament, kif ukoll tassigura li l-informazzjoni u l-istruzzjonijiet

ikunu jiftiehmu sew mill-ħaddiema involuti u dan ai termini ta' Art 8 ta' A.L. 282/2004 (S.L. 424.30);

7. bħala persuna li jħaddem, naqas milli jieħu l-miżuri kollha meħtieġa sabiex jiżgura li dawk il-ħaddiema li jingħataw l-inkarigu li jużaw apparat tax-xogħol, jingħataw taħriġ adegwat inkluż taħriġ dwar kull riskju li dak l-użu jista' jkun jinvolvi, u dan ai termini ta' Art 9 ta' A.L. 282/2004 (S.L. 424.30), kif ukoll

8. naqas li jara li kull parank jew 'lift' installat f'post tax-xogħol taħt il-kontroll tieghu ċioe l-fond hawn fuq imsemmi, jigi eżaminat minn persuna kompetenti darba f'kull sitt xhur u jibghat kopja ta' dan iċ-ċertifikat lil Awtorita' kompetenti u dan ai termini ta' l-artikolu 3 (2)(3) ta' l-avviz legali 47/1964 (Factories Hoists and Lifts Regulations) (S.L. 424.05).

Fl-ahharnett, il-Qorti giet gentilment mitluba sabiex f'kaz ta' htija tikkundanna lill-akkuzat ghall-hlas ta' spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-hatra ta' esperti jew periti fil-proceduri hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 533 tal-Kapitlu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Il-Qorti semghet sottomissjonijiet finali.

Sar qbil mill-partijiet fuq il-parametri tal-piena li ghandha tikkunsidra l-Qorti jekk tinstab xi htija fil-konfront tal-imputat.

Il-fatti specie tal-kaz

Il-kaz imur lura għat-13 ta' Settembru 2014 filgħaxija f'pizzerija li hemm f'Jal Ghaxaq. Wiehed mill-impjegati Marco Gonzi kien qiegħed juza l-lift biex itella' xi oggetti fejn sehh dan l-incident. Il-lift kien jahdem b'sistema ta' remote control. L-imputat ma kienx prezenti fuq il-post tax-xoghol meta sehh l-incident. Marco Gonzi kien dikjarat mejjet fuq il-post stess.

KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI

L-Artikolu 225(1) tal-Kap. 9 – Il-Kuncett ta' Negligenza

Fid-dottrina u l-gurisprudenza kontinentali jezistu zewg teoriji partikolari dwar il-kuncett ta' negligenza: it-teorija hekk imsejha oggettiva u dik suggettiva. It-test ghat-teorija oggettiva mhux wiehed li hu mmirat biex jistabbilixxi jekk il-persuna ipprevedietx jew setghetx tipprevedi dak l-incident fil-*fatti specie* partikolari tal-kaz izda jekk l-agir ta' dik il-persuna jaqax taht l-obbligu ragjonevoli ta' attenzjoni li kull persuna fis-socjeta` hija prezunta li ghandu jkollha f'cirkostanza partikolari. Min-naha l-ohra t-teorija suggettiva tenfasizza li wiehed jista' jitkellem fuq agir negligenti jekk ikun hemm nuqqas f'li wiehed ikun *alert* jew vigilanti bil-limitazzjonijiet tieghu personali f'dak il-kaz partikolari.

Il-Kodici Kriminali taghna fl-artikoli 225, [1] 226 [2] u 328 [3] jitkellem fuq *"nuqqas ta' hsieb, traskuragni, nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu u*

[1] Artikolu 225: *"Kull min, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi hadd, jehel, meta jinsab hati, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn erba' snin jew multa mhux izjed minn hdax-il elf sitt mija u sitta u erbghin euro u sebgha u tmenin centezmu (11,646.87)."*

nuqqas ta′ tharis ta′ regolamenti″. Ma tezisti l-ebda spjegazzjoni tat-termini *″nuqqas ta′ hsieb u traskuragni″*; madanakollu dawn generalment huma mehudin li jfissru bhala nuqqas ta′ attenzjoni u ta′ tehid ta′ prekawzjonijiet li kienu mistennija f′cirkostanzi partikolari. Fir-rigward tat-termini *″nuqqas ta′ hila fl-arti u professjoni tieghu″* u *″nuqqas ta′ tharis ta′ regolamenti″*, l-implikazzjoni ta′ dawn il-frazijiet huma pjuttost cari u ma jhallu lok tal-ebda interpretazzjoni. Sakemm l-agir negligenti ma jinkwadrax ruhu taht xi wahda mill-parametri stabbiliti minn dawn l-artikoli tal-ligi, persuna ma tkunx tista\` tigi misjuba hatja ta′ negligenza ghal dak li ghandu x′jaqsam mal-azzjoni kriminali. Inoltre tali agir negligenti jrid ikun per forza wassal sabiex giet arrekata hsara lill-persuna jew inkella xi proprjeta\`. Dan ghaliex fl-artikoli 225, 226 u l-

---

[2] L-Artikolu 226 jirreferi ghall-offizi li ma jwasslux ghall-mewt izda jarrekaw biss hsara gravi jew hafifa fuq il-persuna ta' l-individwu: *"Jekk minhabba l-fatti imsemmijin fl-ahhar artikolu qabel dan issir offiza fuq il-persuna, l-akkuzat, meta jinsab hati, jehel - (a) jekk l-offiza tkun gravi u ggib il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sena jew multa mhux izjed minn erbat elef sitt mija u tmienja u hamsin ewro u hamsa u sebghin ewro centezmi (€4658.75); (b) jekk l-offiza tkun gravi minghajr il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur jew multa mhux izjed minn elfejn tlett mija u disgha u ghoxrin ewro u sebgha u tletin ewro centezmi (€2329.37); (c) jekk l-offiza tkun hafifa, il-pieni stabbiliti ghall-kontravvenzjonijiet. (2) Fil-kazijiet imsemmijin fis-subartikolu (1)(c), il-procediment jista' jittiehed biss fuq kwerela tal-parti offiza.*

[3] L-artikolu 328 jaqra: *"Kull min, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, jikkaguna hruq, jew jaghmel xi hsara jew ihassar jew jgharraq xi haga, kif imsemmi f'dan is-sub-titolu, jehel, meta jinsab hati - (a) jekk minhabba f'hekk tigri l-mewt ta' persuna, il-piena stabbilita fl-artikolu 225; (b) jekk minhabba f'hekk xi hadd ibati offiza gravi fuq il- persuna, li tkun iggib il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur jew multa mhux izjed minn elfejn tliet mija u disgha u ghoxrin euro u sebgha u tletin centezmu (2,329.37); (c) jekk minhabba f'hekk xi hadd ibati offiza gravi minghajr il-konsegwenzi hawn fuq imsemmija, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn tliet xhur jew multa mhux izjed minn elf mija u erbgha u sittin euro u disgha u sittin centezmu (1,164.69); (d) f'kull kaz iehor, il-piena ta' prigunerija ghal mhux izjed minn tliet xhur jew il-multa jew il-pieni tal-kontravvenzjonijiet: Izda fil-kazijiet imsemmijin fil-paragrafu (d), hlief meta l-hsara tkun kagunata fi proprjetà pubblika, jistghu jittiehdu procedimenti biss bil-kwerela tal-parti offiza."*

artikoli 328, il-hsara lill-persuna jew lill-proprjeta` hija indikata bhala wahda mill-elementi kostituttivi tar-reat.

Il-Kodici taghna huwa bbazat fuq il-Kodici Taljan tal-1889. Fil-kummentarju tad-disposizzjonijiet relattivi ghal negligenza ta' dan il-Kodici, awturi Taljani dejjem qiesu li ghandu jigi applikat it-test suggettiv.[4] Jekk wiehed iqis it-termini uzati fil-ligi taghna u cioe` *"nuqqas ta' hsieb u traskuragni"*, wiehed jista' jinnota li dawn huma termini li qeghdin jirreferu direttament ghall-attitudni soggettiva ta' min ikun hati tar-reat. Huwa necessarju ghalhekk li wiehed jindika jekk ic-cirkostanzi partikolari tal-kaz kinux jippermettu lill-persuna involuta li tintebah bil-konsegwenzi tal-agir taghha.

Il-parti operattiva u essenzjali tal-akkuza li giet dedotta fil-konfront tal-imputat hija li huwa kkaguna l-mewt ta' Marco Gonzi *"b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' regolamenti"*.

Il-gurista Sir Anthony Mamo, fin-Noti tieghu, jispjega illi ghalkemm il-frazijiet *"nuqqas ta' hsieb"* u *"traskuragni"* mhumiex moghtija definizzjoni mill-ligi pero jkompli jghid li *"it is clear that by them the law means generally the absence of such care and precautions as it was the duty of the defendant to take in the circumstances"*[5].

[4] Ara Impallomeni, Vol III, pg 1662
[5] *Lectures in Criminal Law*, Vol 1, pg 69

Il-Professur Mamo jkompli jsostni li, *"the essence of negligence is made to consist in the "possibility of foreseeing" the event which has not been foreseen"*[6]. Sabiex jenforza t-tezi tieghu, Mamo jaghmel referenza ghat-taghlim ta' Francesco Carrara, u jikkwotah kif segwenti – *"Il non aver previsto la conseguenza offensiva sconfina la colpa dal dolo. Il non averla potuto prevedere, sconfine il caso dalla colpa"*[7].

Antolisei, fil-ktieb tieghu *Manuale di Diritto Penale (Parte Generale)*, jaghmel ukoll referenza ghal Carrara, u jghid hekk:

> *"Secondo la dottrina tradizionale che vanta origini antichissime e in questi ultimo tempi torna a prevalere, la colpa consiste nella prevedibilita' del risultato non voluto. Scrisse il Carrara: La colpa si definisce la volontaria omissione di diligenza nel calcolare le conseguenze possibili e prevedibili del proprio fatto. Dicesi conseguenza prevedibile, perche' l'essenza della colpa sta nella prevedibilita'".*[8]

Din hija t-tezi li dejjem giet accettata mill-Qrati taghna. Fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Richard Grech***[9] gie deciz li jekk il-prudenza tikkonsisti filli persuna taghmel dak li hu ragjonevolment mistenni minnha sabiex tipprevjeni l-konsegwenzi dannuzi ta' ghemilha, l-imprudenza tikkonsisti filli wiehed jaghmel avventatament dawk l-affarijiet li hu messu ppreveda li setghu jikkagunaw hsara. It-traskuragni, mill-banda l-ohra, timplika certa non-

[6] ibid, pg 67 (sottolinear fit-test originali)
[7] ibid, pg 68 (sottolinear fit-test originali)
[8] Antolisei, *Manuale di Diritto Penale (Parte Generale)* (Giuffre', 1997, 14 ed) 364
[9] *Pulizija vs Richard Grech* (Appell Kriminali, 21/03/1996, De Gaetano)

kuranza, certu abbandun kemm intellettiv kif ukoll materjali. Fiz-zewg kazijiet, pero', il-hsara tkun prevedibbli, ghalkemm mhux prevista: kieku kienet ukoll prevista, wiehed ikun qieghed fil-kamp doluz b'applikazzjoni tad-dottrina tal-intenzjoni pozittiva indiretta.

Fl-istess sentenza gie ritenut dak li kien diga ntqal fis-sentenza **Il-Pulizija vs Perit Louis Portelli**[10], fejn saret ukoll, fost l-ohrajn, referenza ghal Giorgi:

> *"Hu mehtieg ghall-kostituzzjoni tar-reat involontarju skond l-art. 239 [illum 225] tal-Kodici Penali illi tirrikorri kondotta volontarja negligenti – konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb ("imprudenza"), traskuragni ("negligenza"), jew nuqqas ta' hila ("imperizia") fl-arti jew professjoni jew konsistenti specifikatament f'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti – li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn event dannuz involontarju.*
>
> *Ghandu jigi premess illi, ghall-accertament tal-htija minhabba f'kondotta negligenti, ghandu jsir il-konfront tal-kondotta effettivament adoperata ma' dik ta' persuna li s-sapjenza rumana identifikat mal-"bonus pater familias", dik il-kondotta, cioe, illi fil-kaz konkret kienet tigi wzata minn persuna ta' intelligenza, diligenza u sensibilita' normali: kriterju li filwaqt li jservi ta' gwida oggettiva ghall-gudikant, ihallih fl-istess hin liberu li jivvaluta d-diligenza tal-kaz konkret. "La diligenza del buon padre di famiglia costituisce un criterio abbastanza indeterminato per lasciare al giudice gran liberta' di valutazione." (Giorgi, Teoria delle Obbligazioni, II, 27, p. 46)"*

[10] *Pulizija vs Perit Louis Portelli* (Qorti Kriminali, 04/02/1961, Kollez XLV.iv.870, Flores)

Il-kuncett tal-*bonus pater familias*

Il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kaz il-**Pulizija v. Kevin Sammut**[11] fit-23 ta' Jannar 2009. F'din id-decizjoni l-Prim Imhallef Vincent Degaetano jidhol fid-dettal dwar il-kuncett tal-*bonus pater familias* u xi jkollu f'mohhu bniedem ta' intelligenza ordinarja:

> Fi kliem iehor, il-kwistjoni tibqa' dejjem dik ta' x'kellu verament f'mohhu l-agent fil-mument li wettaq l-att materjali u mhux x'seta' kellu f'mohhu li kieku kien bniedem ta' intelligenza ordinarja jew ta' sagacja ordinarja jew – biex wiehed juza l-espressjoni uzata mill-ewwel qorti – kieku kien *bonus pater familias*. Argument analogu (u fil-kuntest ta' reati differenti) gie elaborat minn din il-Qorti (kollegjalment komposta) fis-sentenza taghha tat-12 ta' Dicembru 2007 fil-kawza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta v. John Polidano et**. F'dik is-sentenza nghad hekk:
>
> **Ghalkemm huwa veru li wiehed irid jiddesumi l-intenzjoni ta' dak li jkun kemm mill-att materjali kif ukoll mic-cirkostanzi antecedenti, konkomitanti u sussegwenti ghall-istess att materjali, l-intenzjoni dejjem tibqa' kwistjoni soggettiva – <u>jigifieri x'kellu f'mohhu l-agent (l-akkuzat) fil-mument li ghamel l-att</u> – u mhux semplicement kwistjoni oggettiva ta' x'missu anticipa jew x'kienet**

[11] App Nru 192/08

tanticipa l-persuna ta' intelligenza ordinarja. Jigifieri m'ghandhiex issir enfasi preponderanti fuq il-konsegwenzi li rrizultaw mill-att. Kif jispjega Gerald Gordon fil-ktieb tieghu *The Criminal Law of Scotland* [12]:

> **"Intention, then, is subjective, but is proved objectively. Or at least this is so in most cases. Since it is in the end subjective, the jury cannot be prevented from claiming intuitive knowledge of the accused's state of mind, or from believing his account of his state of mind against all the objective evidence. Or at least they should not be so prevented, if they are, as they are always said to be, the judges of fact. The law should not at one and the same time lay down a subjective criterion, and then require the jury to determine whether the criterion has been satisfied by reference solely to an objective standard, the standard of the reasonable man. It has from time to time been said that a man is presumed to intend the natural consequences of his acts, but in the first place this is at most a presumption, and in the second place it applies only if "natural" is read as meaning "blatantly highly probable": if this were not so, all crimes of intent would be reduced to crimes of negligence."[13]**

[12] W. Green and Son Ltd (Edinburgh), 1978.
[13] Para. 7.28, pp. 232-233.

U l-istess awtur, fil-kuntest tal-kuncett ta' "recklessness" (li fil-ligi Skocciza *"is advertent and involves foresight of the risk"*[14] u li ghalhekk hu tista' tghid identiku ghall-kuncett taghna ta' intenzjoni pozittiva indiretta) jghid hekk:

> **"When the reasonable man is used as a test of subjective recklessness the position is that if the reasonable man would have foreseen the risk, it will be accepted as a fact that the accused foresaw it, unless there is strong evidence to the contrary. But if the accused can show that in fact he did not foresee the risk, then it is illogical to characterise him as reckless on the ground that a reasonable man would have foreseen it. As Hall[15] says, *'In the determination of these questions, the introduction of the "reasonable man" is not a substitute for the defendant's awareness that his conduct increased the risk of harm any more than it is a substitute for the determination of intention, where that is material. It is a* method *used to determine those operative facts in the minds of normal persons'*.**
>
> **"Since evidence of the accused's state of mind must normally consist of objective facts from which the jury will draw an inference as to his state of mind, the more careless the accused's behaviour the more likely it is that he will be regarded as reckless, since the more likely it will**

[14] Para. 7.45, p. 241; "…negligence is inadvertent and involves an absence of such foresight."

[15] Hall, J., ***General Principles of Criminal Law*** 2nd ed., Indianapolis, 1960, p. 120.

be that he foresaw the risk involved. A man who kills another by punching him on the jaw may be believed when he says that he did not foresee the risk of death; but a man who kills another by striking him on the skull with a hatchet will be hard put to it to persuade a jury that he did not realise that what he was doing might be fatal. In *Robertson and Donoghue* Lord Justice-Clerk Cooper directed the jury that 'In judging whether…reckless indifference is present you would take into account the nature of the violence used, the condition of the victim when it was used, and the circumstances under which the assault was committed'. All these are objective factors affecting the degree of the carelessness of what the accused did, viewed as something likely to cause death. The jury proceed by way of syllogism to infer from these objective factors that the accused was subjectively reckless, and the major premise is that a reasonable man would have foreseen the risk. So they argue: all reasonable men would foresee the risk of death as a result of what the accused did; the accused is (*ex hypothesi*) a reasonable man; therefore the accused foresaw the risk."[16]**

[16] Gerald Gordon, *op. cit.* para. 7.53, pp. 245-246.

Imputazzjonijiet dwar sahha u sigurta' fuq il-post tax-xoghol[17]

Rigward l-imptazzjoni marbuta mas-sahha u sigurta' fuq il-post tax-xoghol issir riferenza ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizja vs John Magro**:[18]

> Illi fir-rigward tal-ewwel imputazzjoni bbazata fuq l-artikolu 6 (1) tal-Kap. 424, din hi manifestament pruvata ghaliex irrizulta li ma sarx ir-*risk assessment* li hija wahda mill-mizuri li jridu jittiehdu minn kull *employer* biex jizgura li jinzammu l-livelli ta' protezzjoni tas-sahha w sigurta' skond l-art. 6 (1) (2) (a) (b) (c) (d) (e) tal-Kap. 424. Tajjeb li jigi rilevat li skond il-proviso ghas-subartikolu (1) l-obbligi tal-haddiema fil-qasam tas-sahha w sigurta' fuq il-postijiet tax-xoghol ma ghandhomx jeffettwaw il-principju tar-responsabbilta' ta' min ihaddem. Ghalhekk anki jekk jirrizulta - kif indubbjament irrizulta f' dan il-kaz- li Farrugia kien hu stess il-kagun ta' dak li gralu bil-fatt li inkonsultament ipprova jiftah *plug* meta kien "*live*", dan xorta ma jezimix lill-appellati mir-responsabillta' taghhom bhala *employers* minn-nuqqasijiet taghhom skond din il-ligi specjali.

[17] Il-Qorti rat sentenzi varji moghtija mill-Magistrat Donatella Frendo Dimech dwar dan is-suggett fosthom Il-**Pulizija vs Maurice Attard** deciza fit-30 ta' Novembru 2016, Il-**Pulizija vs Anthony Calleja et.,** deciza fit-2 ta' Dicembru 2016 u Il-**Pulizija vs Norbert Grixt**i deciza fit-2 ta' Dicembru 2016.

[18] App. Krim. Nru 149/2008, 11 ta' Dicembru, 2008. Onor. Imhallef Dr J. Galea Debono

L-istess Qorti fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Angelus Bartolo u Omissis** iddikjarat:[19]

> Illi l-artikolu 6 tal-Kap. 424 jindika x'mizuri ghandhom jittiehdu biex jigu evitati danni fizici w psikologici, korrimenti jew mewt fuq il-postijiet tax-xoghol li huma bazati fuq il-principji generali ta' prevenzjoni. Fost dawn insibu: - li jigi evitat kull riskju; l-identifikazzjoni ta' perikoli assocjati max-xoghol; l-evalwazzjoni ta' dawk ir-riskji li ma jistghux jigu evitati; l-kontroll mill-bidu ta' dawk ir-riskji li ma jistghux jigu evitati w li jittiehdu l-mizuri necessarji kollha biex jirriducu r-riskji kemm ikun ragonevolment prattiku, inkluz li jitbiddel dak li huwa perikoluz, b' dak li ma jkunx perikoluz jew li jkun anqas perikoluz .
>
> Illi l-Qrati Inglizi investew il-kwistjoni ta' x' mizuri ta' prekawzjoni jridu jittiehdu taht il-Factories Act (li ghandu xi dispozizzjonijiet simili ghall-Kap.424) li jkunu *"reasonably practicable"* u gie ritenut li din il-frazi *"seems to imply that a computation must be made by the owner, in which the quantum of risk is placed on one scale and the sacrifice involved in the measures necessary for averting the risk (whether in money, time or trouble) is placed in the other and that if it be shown that there is a gross disproportion between them – the risk being insignificant in relation to the sacrifice – the defendants discharge the onus on them. <u>The onus of proving that it is not reasonable practical to provide a safety measure is</u>*

[19] App. Krim. Nru. 123/2006, 11 ta' Jannar, 2007. Onor. Imhallef Dr J. Galea Debono

on the person on whom the duty is imposed." **"Walter,Wilson &. Son v.Summerfield"** [1956] 1W.L.R.1429). F' **"Gibson v. British Insulated Calender's Construction Co. Ltd** [1973] S.L.T. 2 (H.L.) gie ritenut li *"it is now firmly established that the burden of proof to establish that he had taken all reasonable practicable steps rests on the employer to discharge."* (Ara **CHARLESWORTH** "ON NEGLIGENCE" 6th. edit. pp.1152-1153). [emfazi ta-Qorti]

Dik il-Qorti imbaghad kompliet:

Fis-sistema penali taghna, il-*contributory negligence* tat-terz ma tezonerax lill-akkuzat mir-responsabbilta' kriminali sakemm ma tkunx il-kawza unika tas-sinistru **"Il-Pulizija vs. P.Vassallo."** (App. Krim. Vol. XXXVIII,iv.p.883) Kif jghid **O.C. MAZENGARB** fil-monografija tieghu "Negligence on the Highway" (Butterworth's Edit.1962 p.327), citat b' approvazzjoni fl-Appell "Camilleri vs.Cutajar" [9.12.1968] *"If the defendant's conduct is itself negligent, he will not be heard to say that his negligence would not have resulted in damage unless somebody else had also been negligent. So long as the damage complained of is the natural and direct outcome of the original negligence, the wrongful interference of another will not relieve the defendant from responsibility."*

Apprezzament tal-provi

Il-Qorti tissottolinea li huwa ben risaput li l-apprezzament tal-provi ghandu jsir mhux biss b'mod spezzettat u individwali izda l-provi ghandhom jigu analizzati flimkien fl-assjem taghhom sabiex wiehed jara x'inferenzi jew interpretazzjoni ragjonevoli u legali jista' jaghti lil dawk il-provi hekk interpretati.

Il-kompitu ta` din il-Qorti hu li taghmel analizi approfondita tal-provi mressqa mill-partijiet. U wara li taghmel tali ezami, trid taghmel id-domanda jekk il-prosekuzzjoni ippruvatx il-kaz taghha skond il-ligi.

Din il-Qorti fid-decizjoni taghha se zzomm quddiem ghajnejja li:

> *Il-Gudikant għandu jezamina bir-reqqa l-provi rilevanti li jkollu quddiemu u mbagħad jiddeciedi l-kawza abbazi tal-ligi applikabbli, tal-gurisprudenza, u tal-provi li fl-opinjoni tiegħu huma konsistenti, konvincenti u korroboranti.*[20]

Artikolu 637 tal-Kapitolu 9 jipprovdi gwida cara lill-Qorti kif ghandha tapprezza xhieda ta' xhud:

> *id-decizjoni titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiggudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imgieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xiehda għandhiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xiehda tiegħu, u jekk ix-xiehda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u tac-cirkostanzi kollha tal-kaz.*

[20] Appell Civili Numru. 140/1991/2 - **Norbert Agius v. Anthony Vella et., deciz** fil-25 ta' April, 2008 mill-Prim Imhallef Vincent De Gaetano u l-Imhallfin Joseph D. Camilleri u Joseph A. Filletti.

Ma tistax tinstab htija jew nuqqas ta' htija semplicement fuq analizi ndividwali jew separata tal-provi. Dawn ghandhom jigu kkunsidrati kemm individwalment kif ukoll komplessivament. Dan hu appuntu l-ezercizzju li ghamlet il-Qorti, u cioe' li ezaminat bir-reqqa kollha l-provi prodotti f'dan il-kaz.

KONKLUZZJONIJIET

Il-Qorti taghmilha cara li l-hajja tal-bniedem hija prezzjuza u hemm bzonn li jsir minn kollox biex **<u>nipproteguha mill-koncepiment sat-tmiem tal-hajja</u>**. Ghalhekk tappella illi fuq il-postijiet tax-xoghol jittiehdu l-mizuri kollha biex ma jkollniex incidenti li jhallu l-vittmi minhabba nuqqas ta' tharis ta' legislazzjoni marbuta mas-sigurta u l-harsien fuq il-post tax-xoghol.

Illi f'dan il-kaz, il-Qorti tinnota li ghalkemm kien hemm numru ta' nuqqasijiet fejn tidhol din il-legislazzjoni, l-kaz kien wiehed sfortunat li kellu konsegwenzi serji. Illi mill-provi prodotti f'dan il-kaz il-Qorti m'ghandha l-ebda dubju li l-imputat m'agixxiex *with the conciousness of the wrongful and unlawful character of his deed.*

Il-Qorti nnutat li l-imputat ma abbandunax lill-familja tal-vittma jew qaghad jistenna li jigi ntimat biex jaghti sapport lilhom u huwa baqa' jghaddi l-paga li kellu l-vittma lill-familja tieghu.

Il-Qorti nnutat li r-rapprezentant tal-OHSA David Saliba iddikjara illi l-ewwel akkuza u cioe' dak tal-omicidju involontarju ai termini tal-Art. 225 tal-Kap. 9 huwa biss li jirrigwarda in-nuqqas ta' tharis tar-

regolamenti marbuta mas-sahha u sigurta' tal-impjegati fuq il-post tax-xoghol.

Din il-Qorti mill-provi processwali u mix-xhieda mismugha tinsab f'qaghda tiddikjara illi f'dan il-kaz, mehud kollox flimkien, ma tpoggietx f'pozizzjoni li fiha tista' legittimament tiddikjara l-htija tal-imputat tal-ewwel imputazzjoni migjuba kontrih.

DECIDE:

Ghal dawn il-mottivi l-Qorti ma ssibx lill-imputat hati tal-ewwel akkuza migjuba kontrih u minnha tilliberah;

U wara li rat Artikoli 6 (1)(2) tal-Kap 424, Artikoli 10(1)(2) ta' l-A.L. 36/03 (S.L. 424.18), Artikolu 4 (1) ta' A.L. 45/2002. (S.L. 424.16), Artikoli 8 u 9 ta' A.L. 282/2004 (S.L. 424.30) u Artikolu 3 (2)(3) ta' l-avviz legali 47/1964 (Factories Hoists and Lifts Regulations) (S.L. 424.05) issibu hati tat-tieni, tielet, raba', hames, sitt, seba' u tmien imputazzjoni li huma kollha marbutin mar-regolamenti dwar it-tharis tas-sahha u s-sigurta tal-impjegati fuq il-post tax-xoghol.

Tikkundannah multa kumplessiva ta' Sitt elef Ewro (€6,000).

Il-Qorti twissih li l-pagament irid isir fi zmien moghti lilu mill-Qorti ghaliex fin-nuqqas il-multa tkun konvertita fi prigunerija.

Dr. Joseph Mifsud
Magistrat